

POPHOD

Nemškutacijo in narodnemu odpadniku samotilni pečat sredi čela, da se mu bomo že od daleč izognili!

Letna naročnina znaša 40.— Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 8/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 2. septembra 1933.

Štev. 35 — Leto II.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Po petindvajsetih letih

Cetr štoletja mineva, ko so nas podivjane nemške in nemčurske tolpe obmetavale z gnili jajci in bile po mirnih zborovalcih CMD. Cetr štoletja je preteklo, ko je ta druhal zasramovala naše narodne domove in jih dejansko napadala pod vodstvom spodnještajerskih nemčurskih magnatov. Petindvajset let bo preteklo, ko sta padla Adamič in Lunder kot žrtvi podivjane avstrijske soldateske. Ves vladni aparat je bil na nogah, da nas uniči in zbrše s površja zemlje. Germani so nam jemali kos za kosom naše lepe jugoslovenske zemlje in uspešno gradili most proti vzhodu. Kje bi bili mi danes, da ni bilo Soluna, Kajmakalana, Cera, Mačkovega kamna, Dobruže in tako dalje. Ali bi še vodili boj za svoj obstanek ali ne?

Danes, ko bomo proslavljali te pomembne dogodke, je potrebno, da se ozremo nazaj, da si izprašamo vest, naše delovanje in mišljenje zadnjih petnajst let po osvobojenju. Da se potrkamo na svoja lastna prsa in se vprašamo, ali smo po vsem tem, kar se danes dogaja, res vredni svobode, za katero so prelivali kri naši najboljši?

Poglejmo samo dobo po prevratu. Mesto, da smo zavihali rokave in pomeli iz Jugoslavije ves gnój, ki nas še danes mori, smo kot otroci vriskali veselje, ker smo doživeli svobodo, velikodušno smo odpustili največje zločine nemških in nemčurskih nasprotnikov. Oni so se potuhnili in mirno čakali nadaljnjih dogodkov. Nekateri od njih se je za nekaj časa umaknil, toda ko je videl, da v Jugoslaviji nikomur ne pade las z glave, se je vrnil in — nadaljeval natihem in skrivaj v Avstriji započeto delo. Mirno smo pozabili Ptuj in Ljubljano, Celje in ostala mesta, sami smo polizali gnila jajca in brez vsega pozabili klobufe, udarce in vsa zaničevanja. Hlapci! Toda šli smo še dalje. Vse, kar so ob prevratu Nemci izgubili, smo jim polagoma zopet vračali in pri tem pozabljali na vse slabo, kar smo pred in med vojno doživeli. Mesto, da bi po podarjeni politični svobodi delali na tem, da se čimprej tudi gospodarsko osvobodimo, smo se vrgli z vso besnostjo v bratomorni politični boj. Vse naše stranke brez izjeme so se trudile, da čim bolj osmešijo svojega političnega nasprotnika. Vse mogoče slike in karikature si lahko videl po našem časopisu. Zato ni čuda, da je par spretnih velmož vseh barv prodalo in upropastilo vse narodno premoženje, ga izkoristilo za sebe in nekaj od tega poklonilo vedno praznim in nenasitnim partijskim blagajnam. Prvi poraz — izguba Koroške. Uganjali smo visoko politiko. Kabinet sledi kabinetu, čim našim vodilnim osebnostim, ki so bili vedno vsi ultranacionalni, je bila prva dolžnost, da so prestavljali državne nameščenice, ki niso trobili v njih politični rog.

Kljub temu, da so se vsi smatrali za nacionalne ljudi, saj so skoraj vsi stali v bivši Avstriji pod vešali, vendar ni nihče smatral za potrebno, da posveti vsaj malo pažnje našim narodnostnim vprašanjem ob meji. Tja se je vedno premeščalo osebje po kazni, mesto, da se pošlje tja najboljše ljudi, za ne pa slabše, ki niso voljni boriti se za utrjevanje nacionalne zavesti obmejnega prebivalstva.

Nemci so dosledni. V slovenski Koroški, ki smo jo izgubili, dosledno uničujejo in preganjajo vse zavedne Jugoslovane. Uničujejo naše gospodarje, zavedne ljudi preganjajo preko meje, in sistematično delajo na pomenevanju Jugoslovanov. Vse njih stranke, od internacionalnih do hitlerjevskih, sistematično uničujejo naš življenj. In mi? Svobodno dopuščamo, da tuji lastniki podjetij zaposlujejo na tisoče tujcev, ki sramotijo še danes naše delavstvo in delajo na tem, da se obdrži ali celo poveča nemška oziroma nemčurska zavest prebivalstva. Mesto, da utrjujemo nacionalno zavest severnih obmejnih pokrajin, vidimo nasprotno, da naša posestva

še danes kupujejo Nemci s pomočjo Šulverajna in Sidmarke.

In naša nacionalna društva? Široko smo odprli vrata vsakomur in tako lahko srečaš Sokola v kroju, ki govori nemško ali madjarško. Enako je tudi v drugih društvi. Odborniki nekaterih društev so zelo srečni, če zamorejo dokazati znanje tujega jezika. Ako nam prisede v družbo tujec, se ponižno klanjamo in skušamo vsi dokazati, da znamo njegov jezik in radi enega oholega ali zabitega tujca, ki se v petnajstih letih ni mogel, bolje, ni hotel, ker ne čuti potrebe, naučiti se našega jezika, mi vsi nemškutarimo. In ti tuji to kolosalno izrabljajo. Imajo denar in položaje, dobili so zveze z našimi vplivnimi osebami, in tako danes nemoteno delujejo kulturno in nacionalno ter nam z našo pomočjo in z našim nacionalnim mrtvilom, bolje rečeno s hlapčevstvom, zapeljujejo našo jugoslovensko dečo in nestrno pričakujejo, da se premaknejo meje nemškega hitlerjevškega rajha na jug in vzhod.

Dočim jugoslovenske politike po Koroškem preganjajo, se nahaja v največji jugoslovenski politični stranki dr. Kraft, vojvodinski Nemeč, ne toliko radi ljubezni do Jugoslavije, temveč da pribori čim več koristi za vse Nemce in nemčurje šircom naše države. Ali je potrebno, da se na nacionalnih zborovanjih prevajajo posamezni govori še v nemščino. Ali nam še ni dovolj nacionalne sramote?

Nemcem so po mirovni pogodbi zagotovljena vsa prava za nemoten kulturni razvoj. Toda vse, kar jim dajemo več od tega, je greh napram lastnemu narodu — in lastni domovini.

Oglejmo si še naše narodne dame. Tudi one so pozabile ptujške in vse ostale dogodke, saj drugače ni mogoče razumeti, da srečaš danes te gospe, katerih možje so, in morda tudi one same, doživeli in okusili gnila jajca in zasramovanje ter batine, pa ti danes z blaženim smehljajem na licu nemškutarijo na javnih krajih in ob vseh prilikah, kjer ni niti najmanj potrebno. To so narodne dame samo po imenu, drugače pa so, čeprav se udeležujejo v vseh nacionalnih društvih, samo lutke in najlepši primer naše hlapčevske duše. Čast izjemam, kjerkoli so in ki so zveste sebi in svojemu narodu.

Ali ne bi bil po vseh teh dejstvih potreben še en Ptuj. Kljub temu, da doživljamo na vsakem koraku in povsod od Nemcev in nemškutarjev gospodarske, kulturne in nacionalne brec, bi bili danes zopet potrebni fizičnih nasilij, gnilih jajc in pljuvanja. Ni dovolj, da narod proslavlja svoje velike dogodke, temveč mu je še veliko bolj potrebno, da se od teh dogodkov kaj nauči in da ostane samemu sebi zvest.

Naša dolžnost naj bo, da povemo vsemu svetu, da je dovolj ponižan in žaltev, ona naj zbere v svoj krog vse mlado in zdravo našega rodu, in naj povede v brezobzirjen boj proti tem gnilim razmeram, oholim tujcem in lastnim izmečkom. Zob za zob, oko za oko, brez sentimentalnosti na pohod mi mladi, da operemo smrad gnilih jajc raz obraza naroda, ki ga že petindvajset let mirno prenaša. Veliko je še gnilega med nami, krivi smo sami. Adamič in Lunder še nimata spomenika, jokali smo se pa in ogorčeno protestirali proti odstranitvi kipov bivših avstrijskih poveljnikov avstrijske soldateske.

Nacionalisti, kot smo odstranili in razbili te sramotne spomenike naših krvnikov in bili zato obsojani od naše »nacionalne« javnosti, razbijmo in razrušimo tudi vso gnilobo, ki mori naš narod, da ga še danes smatrajo za narod hlapcev. V Ptuj in Ljubljani položimo prisego Adamiču in Lundru, da bomo naredili konec tem razmeram in če ne drugače s pestjo in...

Ni je večje naše narodne sramote, nego je naš odpadništvo, nemčurstvo; kajti ravno odpadniki so isti, ki delajo našemu narodu nasproti tujerodcem, posebno nasproti Nemcem, največjo sramoto. Po krvi in jeziku so vsi ti ljudje naši ožji rojaki in domačini, a so

postali iz najrazličnejših razlogov najstrupenejši sovražniki našega naroda, ki ne zamujajo nikjer nobene prilike, da ne bi prezirljivo govorili in psovali o vsem, kjerkoli je slovenskega ali slovanskega, posebno v družbi Nemcev. Nekateri teh abnormalnih ljudi so postali odpadniki vsled svoje splošne kulturne zaostalosti ali temeljne pomanjkljive naobrazbe, še več pa je takih, ki so postali Nemčurji v nadi in uverjenju, da bodo imeli od tega izredne materialne koristi in ugodnosti svoj čas od vladajočih Nemcev in od nemških privatnikov. Gotovo pa je nam vsem, da niso prestopali v tabor zaničevalcev vsega, kar je slovenskega in slovanskega iz kakšne ljubezni do nemške kulture ali jezika, saj se skoraj vsi povprek odklikujejo po posebno slabi nemški govornici, ki jo lomijo, da je jo poslušati, o nemških kulturnih pridobitvah pa nimajo pojma. Ker nimajo ne po krvi ne po čudi, ne po svoji izobrazbi skoro ničesar nemškega v sebi, si od nekdanj prizadevajo svoje »Nemštvo« izrazito dokumentirati s tem, da napram pristnim pravim Nemcem kakor tudi med seboj ob vsaki priliki blatijo, psujejo naš lep jezik, naš narod, njega šege in običaje, odnosno da se izražajo o njih vedno in dosledno le z največjim prezirjem in zaničevanjem. Pravi, pristni Nemci jih pazljivo poslušajo in se naravno na izjave in govorce teh izrodov sklicujejo ob očitkih nevoščevanja našega naroda, češ, saj vaši ožji rojaki Slovenci sami najbolj zabavljajo čez slovenstvo, slovenski jezik, narod, dalje, saj se ravno vaši rojaki ne morejo dovolj prezirljivo izražati o svojem lastnem narodu, iz katerega izvirajo, celo sram jih je, da so po rodu Slovenci. Kaj hočete od nas, ako vaši Slovenci sami ne spoštujejo svoje narodnosti, ako se iste sramujejo; zakaj bi ravno mi morali imeti kakoršnokoli posebno spoštovanje do nečesa, kar vaši lastni, ožji rojaki s tako vne-mo zaničujejo!

Tudi mi zavedni in ponosni Slovenci smo se od nekdanj živo že zanimali tudi za tuje jezike, posebno za jezik sosedov Nemcev, za njih umetnost in znanost in kulturo, ali nikdar ne v svrhu, da bi s tem našli vzrok in osnovo zaničevati, kar je domačega, naš mili in lep jezik, naš narod in našo domačo umetnost, kakor to delajo naši odpadniki. Ti so se večinoma le najpovršneje seznanjali z vsem tem, kar lahko nudijo človeštvu sosedji Nemci s svojim jezikom in kulturnimi pridobitvami.

Ako prečitamo seznam vseh akterjev septemskih dogodkov l. 1908., voditeljev in pretepačev, zapazimo takoj, da so bili vsi ti zlikovci z malo izjemami sicer pristni Slovenci po rodu, mapak — izrodki, odpadniki. Iz navedenega nam je jasno, kaj je bil poslednji in praganig njih zločinskemu početju. Edino to že omenjeno, nam vsem tako dobro znano oholo zaničevanje lastnega naroda in posebno še jezika, kar je bilo in bo še dalje ostalo naša največja narodna sramota. Da, amnestija osebam, fizičnim osebam kot takim, ali nasproti besnemu zaničevanju vsega našega, napram mržnji do vsega, kar je slovenskega in slovanskega — ne more in ne sme biti ne amnestije ne tolerance. Kdor hoče med nami ne samo živeti, nego celo udobno živeti, temu nasproti ne smemo priznavati kakšnega prava, da sme zaničevati naš narod,

Kmetie, zganite se!

»SEDAJ PA BO ZA KMETA ŽE BOLJE.«

Tako smo lani slišali govoriti med kmeti in tako nekako je izvenelo tudi pisanje našega časopisja. Za kaj pa je šlo?

Krompir je šel lani težko v denar. Cene so bile tako nizke, da že ni bilo ničemur podobno. V silo so začeli kmetje s krompirjem tako rekoč krošnjariti po mestih. Vožarili in ponujali so ga po ulicah.

Nekega dne pa se je na Gorenjskem pojavil priprost momak, srbski kmečki mladenič. Nakupoval je krompir za Srbijo. Nakupil je več vagonov in tudi plačal je nekoliko bolj kot običajno. To je bil povod govoricam in tolažljivim časopisnim noticam.

Morda bo letos zopet prišel. Toda »morda« ni noben činitelj, s katerim bi mogli računati. Tudi letos bomo imeli precej krompirja za prodajo, cene pa obetajo za kmeta biti bržčas še neugodnejše kot lani.

Vendar vidimo, da naš kmet samo čaka in čaka. Nič ni bolj negospodarskega in neodpustljivega kot tako čakanje. Ako je znal omenjeni momak priti do Gorenjskega, se mi vprašamo: ali ne bi znali naši kmetje ali prav za prav en sam njihov pooblaščenec priti do Beograda in do drugih mest na jugu, ki potrebujejo krompir.

Ne vemo sicer in tudi važno ni, ali je tisti mladenič lani nakupoval krompir po naročilu kakega velikega trgovca ali kake

naš jezik, naše šege in običaje ter naša prizadevanja dovesti naš narod do višje in najvišje stopnje lastne kulture. Tudi ne sme širša slovenska javnost, niti katerakoli naša oblast dovoljevati in tolerirati, da katerikoli rojen domačin Slovenec na tak način, kakor je bilo dozdaj običajno, sramoto dela Slovenstvu in Jugoslovanstvu. Tudi nam je treba vsem — posebno oblastim — najstrožje paziti na vse tiste žalibog še številne predvojne razne trgovske in rokodelske firme, ki med svojimi vajenci in pomočniki na debelo goje najgrše in najnižje odpadništvo, ter tako še vedno z vne-mo skrbe, da se nemčurstvo dalje vzgaja. Vse abnormalne, psihično defektne ljudi, domačine Slovence, pa tudi pokvarjene drugorodce, ki se še vedno udeležujejo ali skušajo v tem smislu udeleževati, je treba podvreči najstrožji javni kontroli ne samo po obstoječih obrambnih društvih, nego tudi najstrožji kontroli po državnih oblastvih. Pred vsem jim treba enkrat poštno pritiskati na čelo pečat kanjstva in sicer tako vidno in očito, da jih bo vsakdo že od daleč poznal, posebno pa tudi oblasti. Vedno in dosledno se moramo zavezati, da so ravno naši odpadniki, ljudje naše krvi, naši največji in najstrupenejši sovražniki, nikdar pristni, pošteni Nemci, ki večinoma niso brez simpatij do nas.

Pravilno je, da pravi pristni Nemci med nami uživajo ugled, spoštovanje in tudi mednarodno zaščito. Nad vse absurdno in smešno bi pa seveda bilo, ako bi kako zaščito v tem smislu za sebe in svoje odpadništvo zahtevali domačini Slovenci, izrodi, nemčurji, ki nas vse Slovane in Slovence, ki svoj narod ljubimo, najgloblje zaničujejo. So to še vedno naši lastni ljudje, dasi naša največja sramota in greh. Do teh ljudi imamo dolžnost, da jih iz njih duševne bolezni in defektnosti izlečimo, ako ne drugače pa tako, kakor stariši izprije otroke.

V tem smislu je že skrajni čas, da se posebno v obmejnih krajih narodnostna politika in borba za naš splošni kulturni napredek preusmeri in dosledno prizadeva. Ravno vprašanje nemčurstva in odpadništva, ki še ni rešeno, najbolj ovira prizadevanje vseh humanih in socialno čutečih, povzdignitih notranjo duševno kulturo širših plasti delovnega, produktivnega naroda.

Legla za vzgojo odpadništva med naraščajem pridobitnih poklicev so posebno izvestne trgovske in obrtniške firme po vseh mestih in trgih, ki so se že pred svetovno vojno popolnoma udnijale ponemčevalnim namenom zloglasnih društev »Schulverein« in »Stidmark« in prav pustošile med mladino, ki so jo sprejemale v pouk. Vse te razne dobro znane firme je treba vendar enkrat vzeti pod posebno strogo kontrolo ter jim njih raznarodovalno delo temeljito v naprej onemogočiti.

Kdor se hoče taktično in strategično pravilno bojevati in uspešno, mora pred vsem dobro poznati, kdo je vse njegov pravi in najopasnejši nasprotnik in kako je treba proti njemu uspešno voditi borbo. Zato, merodajni činitelji, ki vam je na srcu hitrejši razvoj v kulturnem procesu našega naroda, vzdržite se in vodite nacionalno borbo za prospek naroda proti pravim sovražnikom, na pravem mestu in s primernimi izdatnimi, uspešnimi sredstvi.

Narodno odpadništvo

Mnogo se sedaj piše in govori o septemskih dogodkih leta 1908. v Ptuj. Posebno zanimiv je bil tudi uvodnik »Narodna amnestija«, ki ga je objavilo »Jutro«.

Danes, ko imamo od teh dogodkov že časovno razdobje 25 polnih let, napoči čas, da nasproti tedanjim in današnjim sličnim pojavom vendar enkrat zavzamemo pravilno stališče v pogledu umevanja resničnih nagibov za taka početja od strani vseh takih raznih junakov. Ako taka početja pravilno pojmujejo po svojih globokih nagibih in vzrokih, nam šele bo mogoče boriti se proti takim pojavom na edini pravilni način.

V to je treba, da si odkrito enkrat pri-

dali še boljše kakovost, ustvarili bi zanj nekak standard. Istočasno naj bi tudi določili, kako se ga tovori v vagonih, kako se ugotavlja za kupca merodajno težo, in po svojih tržnih poizvedbah ter prevoznih kalkulacijah mu določili ceno, ki bi se na jugu smatrala za primerno, določili naj bi način plačila ter še nekatere druge poslovne podrobnosti. Tako bi za kupčije s krompirjem bili ustvarjeni tudi primerni trgovinski običaji. Ta standard in ti običaji bi bili obvezni tako za kmete, ki bi v tej skupnosti vnovčevali krompir, kakor za prekupece in organizacije, ki bi ga vnovčevale kot semensko blago. Ta skupnost bi določila tudi kontrolo in primerne osebe, da bi kmetje pri dovažanju krompirja res dobavljali tako blago, ki popolnoma odgovarja omenjenemu standardu. Blago bi tedaj bilo kakovostno, standardno in zanj bi se lahko zahtevala spodobnejša cena. Po kakovosti bi blago lahko potolklo morebitne ponudbe drugih pokrajin ali celo tujih dežel.

Veledojemalca bi na podlagi vsega tega poleg zanesljivo dobre robe imel vsled urejenosti take kupčije tudi lahko stališče, vedel bi, kaj kupuje in kaj bo prodal, četudi ne bi blaga videl. Tudi on bo prepričan, da bo svoje male odjemalce zadovoljil. Zato pri ceni ne bo trd.

Ako se kmetje še nekoliko potrudijo in po časopisju naredijo nekaj reklame s tem, da kratko in učinkovito objavijo standard in uzanje (kar bi brez dvoma dosegli brezplačno) in ako naredijo še nekoliko propa-

gande, da je njihov krompir skrbno pridelan na izrazito krompirjevi zemlji, kako se vrši kontrola, kako je okusen, kako prijeten glede kuhanja, izvrsten za praženje, kako porabi malo masti itd. — tedaj bo zastopnik te skupnosti (eden izmed kmetov), čim bi se pojavil v južnih mestih, imel lahko stališče in kaj drugače dober uspeh, kakor ga ima sedaj posameznik, ki čaka in pričakuje prekupecev.

Slovenci se tako radi pobahamo s svojo kulturnostjo, naprednostjo, iznajdljivostjo in agilnostjo, ukrenimo vendar tudi nekaj, da se bomo mogli postaviti tudi s svojim gospodarstvom!

Ne zadovoljite se samo s tolažljivimi vestmi, objavljenimi brez zdrave kritičnosti po listih, ampak poskusite si tudi sami pomagati. Posameznik ne zmore nič, v skupnosti pa je pri nekoliko rednosti, solidnosti in volje za resno zadovoljevanje odjemalca vsak v svojo lastno korist zelo pomemben. Naš kmet ima toliko svojih zadržev in drugih kmetijskih organizacij, da take skupnosti lahko zmore. Še je čas, da se to izvede tudi za vnovčevanje letošnje letine.

Da se kmetje in njihove organizacije zga-nejo, je nujno potrebno tudi zato, ker imamo krompirja precej preko potrebne naše banovine in smo prisiljeni stremeti za njegov izvoz. Z dobro organizacijo bo možno prodati vse viške in doseči take izkupičke, da se bo vsakemu posameznemu pridelovalcu prav dobro izplačal. Obenem pa se bo iznebil prekupecev ter bo tudi njihov morebitni zaslužek upravičeno dal v svoj lastni žep.

Komedija z našimi imeni

S postankom naše jugoslovanske države smo Slovenci postali svobodni, sam sebe vladajoči narod. Glede jezika in glede imen ter njih pisave smo enakopraven del jugoslovanskega naroda, torej smo v posesti pravice, katere pod tujčevno peto nismo uživali. Razumljivo in logično je dejstvo, da vsakemu dobermu in iskrenemu jugoslovanskemu patriotu ni vse eno, kako se ta važna pridobitev izvaja v praksi. Gre nam za to, kako pišemo naša imena in kako tega ne delamo. Razmotrivanje tega imenskega problema ni samo važno in zanimivo, temveč tudi nujnost in naša sveta dolžnost.

V ozir vzemimo življenje nas Slovencev za časa Avstrije, ko smo se nahajali pod nemškimi gospodstvom. Čisto naravno je, da so Nemci, ko so se vrinili med nas, začeli kraje, reke, gore in ljudi nazivati čisto s svojimi imeni. Če pa to v celoti trenutno ni šlo, so naša imena prikrili svojemu jeziku in pisavi. Tako so iz Lešnikov postali Löschnigg, iz Bežakov Wessaggi, iz Vošnjakov Woschnaggi, iz Ziličev Silitschi itd. Vse to pretvorjevanje se je vršilo zavestno in z dobro premišljenim taktom ter v harmoničnem skladu z delovanjem potujočevske organizacije naših tlačanov. Na ta način smo v pogledu naših lastnih imen zapadli lažni ideji absolutne pravice, katero si je nad nami in nad našimi imeni lastil vladajoči tujec. Občutek legalitete, kakršnega imamo žalibog mi Slovenci, nam je zadal mnogo težkih duhovnih in materialnih izgub. Naši ljudje so smatrali pisavo naših imen v nemški obliki za nedotakljivo, skoro zakonito.

Zavestnemu in dobro organiziranemu potujočevanju naših imen so pridno pomagali (kot to delajo še danes) naši narodni parazitnemurji. Iz grobo materialnih ozirno, deloma iz neklih osebnih stremeljenj, so ti odpadniški janičarji začeli svoja imena spreminjati tako,

da so bila po obliki in pisavi nemška. Ti sto-procentni cepci, vredni, da bi jih zadela usoda Sodome in Gomore, so z nemško pisavo svojih imen hoteli manifestirati svoje klečeplazstvo in udanost napram vladajoči tujerodni gospodi.

To so kratki in bežni, ter navedbe potrebni spomini na tiste čase, ko je oholi tujec pačil naša pristna slovenska imena. Nadaljnega tiranstva in bridkih presenečenj nas je rešilo rojstvo Jugoslavije.

Sedaj pa se vprašamo, koliko smo v svoji lastni narodni jugoslovanski državi v tem pogledu napredovali?

Desetkrat manj kot nič!

Sicer smo po prevratu takoj statuirali izključno rabo slovenskih krajevnih imen, glede osebnih imen nas je pa zopet zmotila tista prokleta legaliteta. Tozadevno smo tam, kjer smo bili, potvorbo naših imen smo smatrali za nekaj samo ob sebi umevnega in absolutnega, torej zadosten znak, da si z zdravo pametjo nismo bog ve kako v sorodu.

Naravnost v nasprotju z našim državnim stanjem je dejstvo, da še v naprej gojimo nemško pisavo naših imen, zlasti na Štajerskem. Zakaj imamo zakon o imenih, kateri postavlja pravilni princip, da je naša imena pisati samo po naše? Zakaj se ne prilagodimo našim sedanjim sociološkim razmeram?

To so vprašanja, na katera odgovoriti je lahko. Nam se zdi vse to smešno in prazno, tako nelogično in nepojmljivo. Kot otroci majhnega naroda, rojeni z enakimi talenti kot otroci kateregakoli drugega naroda, nismo v stanu, da se poslužimo pravic, ki nam jih je zagarantiral že zakon sam. Za vse to, kar bi morali braniti in za kar smo tudi odgovorni pred Bogom in ljudmi, smo glubi in desinteresirani. V svoji nacionalni primitivnosti nismo zmožni, da se dokopamo do lastnih imen in do lastne pismene reprodukcije.

J. B.:
S POTOVANJA OB MEJI

Kadar potujem, mi lete misli nasproti. Kakor lepe bele ptice se vsipljejo od nekod iz daljave in me obletavajo, kot da me pozdravljajo. Če hodim peš, se zgrinjajo počasi okoli glave, pošepetavajo in se razgovarjajo kakor same s seboj in odganjajo nevšečne sodruge, ki prihajajo od nekod iz notranjosti in so temne in tožne. Če se vozim z vlakom, hite mimo mene z bliskovno naglico; zašepetajo nekaj ob oknu in izginejo. Zato na vlaku nikoli ne čitam, tudi če imam časopis v žepu. Zdi se mi škoda teh lepih viharnih misli, ki hite iz daljav in mimogrede pozdravljajo potnika. Mnogo med njimi je takih, ki jih le trenutno ujame čuječi duh in se ne vrnejo nikdar več. Mnogo je lepih, nenavadnih, velikih, ki bi jih morda ne srečal nikjer drugod. Če bi gledal v časopis, zbežale bi mimo in bi se morda ne srečali nikoli več. Kaka škoda za vse to, kar beži trenutno mimo nas in ne more z nami na pot!... Le medel odsev morebiti ostane v nas in nas spremilja, dokler se ne izgubi v navalu novih krasot. Kajti svet je krasen! Koderkoli te vodi pot, povsod se ti odkriva slika za sliko in izginja v megleni množici misli, ki hite mimo kakor evetje rastroseno nad poljano. Sto in stokrat sem se vozil po znani pokrajini od mesta do svoje domače vasi in vselej se mi zdi nova, lepa, zanimiva. Samo enkrat sem čital časopis, a ko smo privozili do konca, se mi je zdelo, da gleda vsa ta pokrajina za menoj s tihih očilkom: Samo danes me nisi pozdravil! Ali nisem lepa?... In se mi je zdelo, da sem ji storil krivico, kajti vsaka pokrajina je lepa, če nje slika odseva v našem sreču in se pogovarjamo z njo. Ne vem, kako je v zrakovoplovu. Tam menda misli butajo ob okno, a se ne morejo ustaviti zaradi prevelike naglice. In pokrajina menda beže, kot da ne morejo za človekom...

Tako me je nesel vlak proti severu. Že dolgo nisem bil na meji in človeku se zdi, da je ta zemlja ob robu našega življenja dvakrat ljubezni vredna in da so misli in slike,

Če si nekoliko ogledamo naše brate Srbe, vidimo, da so njih imena slovensko pristna in brez tuje navlake. Malo bi našli primerov, ki bi nam pričali, da je ta ali oni Srb doma ali na tujem na ljubo kakemu tujcu prebarval svoje lastno ime. Take znake nacionalnega nrtvila beležimo lahko samo mi Slovenci, ker take in enake slabe lastnosti od pamtveka ležijo v našem mozgu.

Poglavni krivec te čudne inverzije z našimi imeni je oni del starejših figovcev, ki se tako trdovratno oklepa nemških tradicij. Jasno je, da se to figovstvo oprijema tudi rado gotovega dela naše mladine. Iz tega vidika je nujno, da imenskemu problemu posvetimo potrebno pažnjo. Enkrat za vselej se poslužimo pravic, ki nam jih nudi zakon o

Za zaščito vlagateljev

KAJ NAJ STORE VLAGATELJI OB PONOVNEM NZIJANJU HRANILNIH OBRETI?

Iz vrst vlagateljev smo dobili sledeči vsega uvaževanja vredni dopis: Pred kratkim so priobčili denavniki, da sta Društvo bančnih zavodov in Zveza jugoslovanskih hranilnih prišli do odrešilnega sklepa, ki pomenja novo epoho v pozivljenju našega denarnega gospodarstva: da se namreč zniža obrestna na hranilne vloge na 4, odnosno za vezane vloge na 5 %. Gospodje, ki so prišli do tega famoznega zaključka, se ne zavedajo, da pomeni vsako tako enostransko znižanje hranilnih obresti korak nazaj in ne naprej. Ali mislijo odločujoči faktorji, da je najbolje, da v času, ko denarni zavodi ne delajo takih »kšeftov« kot v konjunkturnih letih, pritisnejo zopet samo na vlagatelja, da on plačuje ta minus? Ali ni povsem jasno, da se bo nezaupanje vlagateljev do denarnih zavodov še povečalo, da bo na ta način še tako skromni dotok novih vlog popolnoma prenehal in da se bo pritisk vlagateljev za izplačilo vlog še bolj povečal?

In končno, ali je tako znižanje utemeljeno? Mislimo, da ne! Zanimiva bi bila ugotovitev, za koliko so ti omenjeni denarni zavodi znižali obnem obrestno mero na posojila? Bančne obresti za dolgove prejšnjih let znašajo še vedno povprečno 10—14 % in še več, vlagateljem pa nudijo borih 4—5 %. Ali je to kako razmerje? Ali ni kršena zakonska določba, da obrestna mera za posojila ne sme biti večja kot še enkrat višja od obrestne mere za vloge? Ali res ne moremo priti do solidnih predvojnih razmer na denarnem trgu, ko je bila obrestna mera za posojila višja samo za 50 %?

Vlagatelji morejo pristati na tako znižanje obrestne mere le pod sledečimi pogoji: Najprej je potrebna popolna likvidnost in s tem svobodno razpolaganje s prihranki, dalje otvoritev kredita in zmanjšanje obrestne mere za posojila, ki naj le za polovico presega ono za vloge, to je največ 7 %. Tako pridemo do normalnih predvojnih razmer in narodu se bo vrnilo zaupanje do denarnih zavodov.

In kaj naj store vlagatelji? Da bodo denarni zavodi čuli in morali čuti naš glas in vpoštevati naše želje, je potrebna močna organizacija. Vstopajte zato v Prvo društvo za zaščito vlagateljev, kajti le ono bo nesebično zastopalo vaše interese! In kak bo uspeh, če ostanete vlagatelji še nadalje neorganizirani v boju za svoje pravice? Obresti na vloge se bodo nižale od leta do leta, dokler vam denarni zavod ne sporoči, da ste lahko veseli, če imate denar spravljen brezobrestno na varnem. Zato javite svoj pristop k društvu po dopisnici: Resljeva c. 5, ter si organizirajte lastno samopomoč!

Vlagatelj.

imenih. Kaj pravim: pravice? Več kot pravica je to! To je naravna nujnost, da imena tvorimo po svoje ter jih pišemo s svojo pisavo v skladnosti z zvokom našega jezika. Naravna pravica nas kot vladajočega dela jugoslovanskega naroda je, da očistimo naša imena tujih peg, ki so v napolje slovenski pristnosti in tuje našemu sreču in jeziku. Kot vse drugo, tako tudi naša imena naj kažejo, da smo pripadniki jugoslovanskega naroda, naj bodo simbolični znak našega ponosa in nacionalne zavesti. Iz naših imen naj zveni pristna slovenska domačnost, naša imena naj bodo dih slovenske duše.

Tako je in tako ostane, dokler živi jugoslovanski rod!

K vprašanju dvojnih služb

Kot povsod, se zgrublamo tudi pri obravnavanju tega problema v malenkostih in podrobnostih, ne vidimo pa onih najtežjih pojavov, ki kažejo, da se celo odgovorni faktorji ne zavedajo vse teže in aktualnosti tega problema. Ni prav, če ima količkaj dobro situiran državni ali zasebni nameščenec poleg glavne svoje službe, ki mu nudi primerno existenco, še eno ali več drugih stranskih služb in dohodkov. Še manj pa je prav, če se dogaja to pri visokih gospodih, ki imajo že itak za današnje razmere ogromne mesečne prejemke.

Bodimo iskreni in pogledimo si n. pr. kakoga našega senatorja. Ima kot senator mesečnih Din 7500—, kot funkcionar senata še posebej Din 1500—, glavno pa črpa iz svoje dobro vpeljane življenske pozicije, pa naj jo predstavlja odvetniška pisarna, ali pa zasigurno in prav lepa penzija. Ko je bilo treba imenovati komisarje ali gerente nekaterim našim denarnim zavodom, pa sta bila osrečena s tem mestom zaporedoma kar dva senatorja, ki dobivata vsak po Din 6000— prejemkov za izvrševanje tega posla.

Ali je to potrebno v časih, ko imamo množico brezposelnih strokovnjakov, ki po svoji sposobnosti prav gotovo ne zaostajajo za našimi senatorji v upravljanju in nadzoru naših denarnih zavodov? Politični moment ne igra in ne sme igrati nobene vloge, gre vendar le samo za najstrožje nadzorstvo nad poslovanjem takih zavodov, tako nadzorstvo pa naj izvršuje vedno le človek, ki se spozna sam v vse tajnosti in podrobnosti knjigovodstva, bilanciranja itd. Nimamo nič proti osebam naših gg. senatorjev, smatramo pa, da je stanje naših denarnih zavodov tako resno in obupno, da je potrebna največja energija. Tako energijo pa more izživljati le telesno in strokovno polnovreden mož. Ker so naši gg. senatorji zastopniki naroda in države, morajo kot taki sodelovati z narodom v vseh njegovih tegobah in morajo sami dati svetel vzgled v tem idealnem in nesebičnem delovanju za bedni narod. Upravičen je torej naš poziv, naj naši gg. senatorji, ki imajo vsi zasigurne existence, čeprav ne bi bili senatorji, prostovoljno opuste zasedbo vseh onih mest, katera bi lahko zasedli drugi, socialno in materialno mnogo šibkejši, strokovno pa gotovo vsaj enakovredni možje. Vemo, da bo odjeknil ta apel neprijetno. Imamo pa pogum, izraziti javno to, kar se s skrajno nevoljo in na zelo omalovažujoč način govori povsod.

„POHOD“ živi samo od naročnine!

1000 krono od rimskega papeža, pokristjanil paganske Slovence na Ogrskem. Da je postala Ogrska nekako središče krščanske kulture in da je na ta način izvršila v srednji Evropi veliko kulturno delo. S to veliko kulturno lažjo — ki ni edina v madžarski zgodovini — so se ogrski magnati ponašali pred Evropo in v tem imenu zahtevali zase prvenstvo pred vsemi drugimi narodi na svojem t. zv. državnem teritoriju, ki so ga ob 1000letnici svoje-ga prihoda v Evropo označili s tisočletnimi spomeniki, med katere je n. pr. spadal tudi — zemunski stolp... Ta pomen so imele tudi vsakoletne svetoštetanske slavnosti. Še danes se čutijo vplivi teh slavnosti med vernimi državljani bivše Ogrske. Da se ta vpliv zamori in da se pred svetom pokaže zgodovinska resnica o tem, kdo je prvi širil po teh krajih, kjer bivajo danes Slovani, krščansko kulturo, so se pripravile Pribinove slavnosti v Nitri, kjer je — že l. 830. stala krščanska cerkev (torej že davno pred vpadom Madžarov). Kdo bi moral biti tega dokaza bolj vesel kot Slovaki! Dokazali pa so, da tega dokaza niso zmožni. Neverjetno je, kako globoko seže suženjska vdanost v dušo naroda! In to so izrabili oni, ki so bili vedno zvesti zavezniki tuje državne moči in gradili svojo oblast na državno poslušnost, ki jih je plačala s tem, da je z njimi delila pozemske darove...

Kako bi se obnesel ta poskus v drugi Pribinovi deželi — v Panoniji?... Tudi tam še segajo cerkveni vplivi izpod svetoštetanske krone. V naši Panoniji... Kaj imamo kako Panonijo?... To zgodovinsko ime je popolnoma izginito... Panonci, panonški Slovenci. To je samo znanstven izraz za oni del Slovencev, ki so se naselili v nekdanji rimski Panoniji. Panonija pa je bila velika. Slovenci so zasedli le majhen njen del okoli Blatnega jezera po ravninah do Rabe, Mure in Drave... Južnovzhodno od njih so bili Hrvati... To je bil najsvetejši del naše zemlje. Tod sta ustanovila Ciril in Metod središče svoje-kulturnega dela... To delo so uničili Madžari... Danes ni sledu o njem... Sedaj razumemo, zakaj so naši preporodi-

telji tako oživljali spomin na slovenska blagovestnika! Njiju delo so učenci zanesli na Balkan, od koder izhajajo pravoslavne slovenske cerkve... Mi pa smo postali latinci... In potem... No, potem smo počasi umirali v prepričanju, da extra Hungarum (pa tudi extra ecclesiam!) non est vita, et si est vita, non est ita (izven Ogrske — in izven cerkve katoliške! — ni življenja in, če je življenje, ni tako, kot je tam). Pa se je vendar našlo nekaj reformatorjev, ki so ravno tu pustili svoje sledove... Kuzmič je prevzel sv. pismo v prekmurščino... Seveda vse to bi bilo rešilno, če bi se v cerkvi ohranila tudi nacionalna misel, kakor n. pr. pri pravoslavni. Tu pa je prevladala ogrska državna misel. To, kar smo po prevratu dobili nazaj, je le majhen kos naše nekdanje Panonije. In še ta, o, kako je bil izpremenjen! Panonskega slovenskega imena ni bilo nikjer več, dasi je gotovo, da so se takrat še zvali Slovenci. Madžarji so jim rekli Vendi, vendski jezik... Mi smo jim rekli Prekmurci v zvezi z Medžimurci. Drugi skušajo uveljaviti ime Slovenska krajina. In še to, kar je ostalo, smo komaj spoznali za svoje... Skoraj smo smatrali za žrtev, če je bilo treba iti služiti v te kraje. Jol, kako veliko je naše slovensko srce. Hvala Bogu, da je bila Jugoslavija ona, ki jih je odrešila, Slovenija bi jih ne bila nikoli...

Vse te misli se mi vsipljejo nasproti ob misli na Pribinove slavnosti v Nitri. Tam so torej mali voditelji malega naroda dvignili svoje pesti ne proti tisočletnemu madžarskemu robstvu, ampak proti lastni državi. Kaj bi storili naši Panonci? Če bi imeli prosto voljo, morda bi prisegli Jugoslaviji, če bi začutili, da tega ne smejo, ne bi... Kajti čudovito se vpije suženjska vdanost v dušo naroda in Madžari (letos je sto let, kar so začeli energično svoje delo) so znali ubiti slovenski duši pokorščino do gospoda in države (mi tega še ne znamo, ker smo demokratska država in mislimo, da zato nas Evropa bolj spoštuje, v resnici pa ji še vedno bolj imponirajo madžarski magnati ko mi!). (Nadaljevanje prihodnjic).

Z obhodov

Brežice

»Pohoda« je pri nas precej razširjen in ga ljudje prav radi čitajo. Kaj bi tudi ne, saj prinaša novice, kakršnih zamašimo po drugih listih. Preskrbeli bomo, da bo odslej prinašal nekaj več poročil tudi iz naših krajev in tako se ga bodo ljudje oklenili še z večjim zanimanjem. Saj takih stvari, ki bi bile potrebne, da jih tudi javno izve, je precej pri nas. Danes naj n. pr. samo omenim, da se v Brežicah mnogo preveč nemškutari. Med temi je večina takih »Nemceve«, katerih priimki končajo na »tsch«. Posebno predrzen in izzivalen s »Heil Hitler!« je neki tak gospod — čeprav je član nacionalnih združenj. Pričakujemo, da ne bodo gospodje pri vodstvu mnogo premišljali, kaj imajo s takim človekom za napraviti.

Ali res ni v krajih, kjer taki ljudje živijo, par naših fantov, da bi jih takoj »skurirali«? Nacionalisti, na plan!

Železniki

Savezna strelska družina v Železnikih odpravi v nedeljo, dne 10. septembra t. l. svoje strelšče na Češnjici s sledečim sporedom: 1. Sprejem gostov ob 13.50. 2. Odprtitev strelšča. 3. Streljanje gostov in članov. 4. Prosta zabava s plesom, katera se vrši v vseh prostorih gostilne »Stari Ratitovec« na Češnjici s pričetkom ob 16. uri. Autopodjetnik g. Ješe je dal na autobusni progi Škofja Loka—Železniki in obratno 50 % popusta. Pri vstopu v avto se plača cela vožnja, od autopodjetnika se pa zahteva legitimacija, katero da udeležencem potrditi, da se je udeležil odprtive strelšča. S tem potrdilom ima udeleženec brezplačno vožnjo v Škofjo Loko. Ugodnost 50 % popusta imajo udeleženci na avtoobusu, ki vozi iz Škofje Loke v Železnike dne 10. septembra ob 8. 12.45 in 19.50, dne 11. septembra pa z avtoobusom, ki vozi iz Železnikov ob 5.25. Obiščite prireditve in podpirajte našo obmejno strelsko družino. — Uprava sav. strel. družine v Železnikih.

Konjice

Vendar enkrat patriotične besede tudi v cerkvi. Preteklo nedeljo, 27. avgusta t. l., smo imeli priliko slišati, da se je čital s prižnice pastirski list novoustoličenega lavantinskega škofa dr. Tomažiča, ki ga je izdal baš z ozirom na imenovanje škofom. V tem listu je veliko lepega in zdravega za naše ljudstvo. Tako se priporoča plačilo davkov, sploh izpolnjevanje državljanških dolžnosti, dostojno vedenje napram oblastem in uradnikom, molitve za vladarja in dobrobit države itd. Kako smo pogrešali slične besede v naših cerkvah doslej in koliko gorja, neprilik in hujskarij bi bilo izostalo, če bi bili slišali verniki že večkrat prej take patriotične besede. Prepričani smo, da bo odslej drugače in da bo zato skrbel novoustoličeni škof dr. Tomažič za lavantinsko škofijo, ki rabi zlasti v sedanjih časih takega škofa. Pastirski list je bil obenem opozorilo onim gospodom, ki so imeli že tolikokrat opraviti radi raznih prestopkov z oblastmi in s sodiščem, marsikdo bo tudi odslej bolj vestno in točno plačeval davke in se gotovo ne bo več zgodilo, da se bo predznil kak davkoplavevalec celo norčevati iz davčnega eksikatorja in ga pustiti slikati, kakor se je to zgodilo v naših, sicer tako lepih Konjicah, nedavno na farovski dvorišču po arhidijakonu Tovorniku Francetu.

Neki mladeniči iz Oplotnice pri Konjicah so sumljivi, da so uprizorili pobalinski napad ob priliki nekake zborovanja v Oplotnici, ki je veljal v prvi vrsti predstavniku politične oblasti. Ko so bili isti pozvani na zgovor k sodišču, so se pripeljali z okrašenimi kolesi in s cveticami v gumbnici v Konjice ter se tako okrašenji podali celo na sodišče. Ne vem, kaj poredi k takemu nastopu pred sodiščem oblast, mislimo pa, da se tak nastop nikakor ne strinja z resnostjo in svečanostjo kraja, kakor je sodišče. Treba bo pač najti za take mladeniče primerno sredstvo, da se bodo v bodoče drugače obnašali. Kakor čujemo se nahajajo med njimi tudi dijaki srednješolski in bo moral že tudi zavod, na katerem ti dijaki brezplačno uživajo jugoslovanski državni pouk, tudi skrbeti, da bodo o poski teku preiskave in njenem rezultatu obveščeni.

Skoraj dnevno moramo poslušati z nekakega stanovanja prepevanje in igranje raznih nemških šlagerjev po neki gospodični, o kateri dvomimo, da se je učila na drž. učiteljsko igranje in prepevanje takih šlagerjev. Za danes dovolj opozorila, prihodnjič pride mo z imenom na dan, le sramota, da se to dogaja v slovenski hiši.

Skrajni čas je že, da se izpopolnijo izpraznjena učiteljska mesta v konjiškem okraju in to zlasti v Konjicah in v Vitanju, kjer že skoro celo leto dni ni oblast zasedla izpraznjenih mest. Trpi pouk, trpi učitelstvo, ki mora s podvojenim silo delati v šoli in izven šole, trpi pa tudi šolska mladina in starši. Zakaj se ne uredi že vendar enkrat to vprašanje? Kakor čujemo, se skuša štediti na ta način! Mi pa smo mnenja, da na tem mestu štednja ni koristna, temveč baš nasprotno, škodljiva. Priporočamo pa štednjo v državnem gospodarstvu v drugih zadevah.

IZ STRELSKIH DRUŽIN

Strelska družina Konjice odpravi svoje strelšče na Lavričevem vrhu pod Konjiško goro na praznik 8. septembra t. l. po naslednjem programu: Ob 10. uri pričetek streljanja, ob 14. uri slovesna odprtitev strelšča, ob 17. uri nagradno streljanje in razdelitev nagrad, po številu 8. Prireditve se udeležijo zastopniki strelskega okrožja iz Maribora in strelskih družin iz Slov. Bistrice, Loč in Skomarja.

Strelska družina v Skomarju (844 m) na Pohorju je 27. avgusta t. l. slovesno otvorila novo zgrajeno strelšče. Gotovo je to najvišje strelsko gnezdo v Dravski banovini ali morda celo v naši državi. Kmečki fantje so se z velikim veseljem lotili dela in z nestrpnostjo pričakovali 27. avgusta t. l. Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel g. nar. posl. Gajšek Karl, ki je daroval družini lep prapor. Po maši je domači župnik g. Skvarč z lepim patriotičnim govorom blagoslovil prapor in želel družinskemu delu božjega blagoslova v korist domovine Jugoslavije in jugoslovanskega naroda. Govorili so na strelšču g. nar. posl. Gajšek Karl in kot zastopnik strelskega okrožja g. sodnik Šmalc Leopold. Po oficijelnih govorih se je pričelo nagradno streljanje, pri katerem so prejeli nekateri kmečki fantje prav lepa darila.

Maribor

TAKO JE TREBA POVEDATI!

V eni izmed zadnjih števil »Pohoda« smo čitali pod naslovom »Zakaj imamo pest« članek, ki je po vsebini vreden, da se zapomni. Že iz naslova kakor iz članka samega lahko spoznamo, da pisec ni nič kaj vnet pristaja puhlih fraz in legalnih gest napram dvomljivim elementom.

Tako je prav — take potrebujemo! Kdo ne bi z zadovoljstvom in z navdušenjem pritrjeval piscu omenjenega članka? Čisto pravilno je povedal, da leta in leta samo bevskamo o švabčarenju, o nemških podjetnikih, o nenadomestljivih tujcih itd. Zraven vseh ostalih stvarnih argumentov, katere navaja člankar, je ob zaključku povedal tudi to: »Papir je potrpežljiv in ni v njem življenja, življenje je le v sili in moči.«

Prav — vrli dečko, tako je treba povedati! S tem, da samo mažemo, opominjamo ter vodimo papirnati boj, bomo dosegli proketo malo uspehov. Prav govoriš cenj, tovariš, samo v sili in moči je življenje in to si naj zapomni vsi naši nacionalni nasprotniki in potuhnjenici.

Poglejmo si, kako postopajo drugod, na pr. pri naših južnih sosedih. Predno izpregovoriš besede v slovenskem jeziku, se moraš dobro osigurati, da te kako čuječe uho ne sliši. Še pred zidovjem in drevesi nisi varen. Gorje pa, če te kdo sliši... lop in nema te više. Isto komedijo doživijo lahko povsod izven naših granic, pa jo kreneš potem k temu ali onemu sosedu. Povsod isti veter, povsod jo lahko dobiš po grbi, pa se potem pritožiš vragu ali bogu.

In pri nas! V očeh drugorodcev, Nemcev, Madžarov, Italijanov smo mi Balkanci, manjvreden in nekulturen narod, pa vendar tako kot oni z našimi, ne postopamo mi z njihovimi, četudi bi neštetokrat bili za to upravičeni. Kaj, če bi mi enkrat res storili po njihovem vzorcu — po balkansko? Saj smo nekultureni — vsaj zastoj ne bomo. Nekulturen narod ne zna razsojati in ločiti, kaj je prav in kaj ni prav. No, če kulturni narodi smejo pretepati naše nedolžne ljudi ter jim vzeti vse nacionalne pravice, mislim, da jim potem ni kot nekulturenzi lahko vrnemo vse to dvojno. Kdo bi nam to zameril — Balkancem?

Mogoče se bodo temu ali onemu čitatelju zdele smešne moje navedbe. Ne morem drugače, če pa je res že meni samemu vse skupaj tako smešno, a zraven tega tako žalostno-resnično. Samemu sebi se vsi zdimo smešni in usmiljenja vredni. Pa saj se tako radi smejemo, drugega itak nismo zmoini. Enkrat, desetkrat in tudi stokrat se lahko vprašamo, zakaj imamo pesti? Pa naj reče kdo, da nismo nacionalisti — junaki, ki se smejemo, ter branimo svojo čast samo na papirju in kažemo v žepu fige. Ni hudič, da se ne bi komu tresle hlače?

Zivljenje je v sili in moči! Bomo to enkrat pravilno razumeli? Bomo li vedno spali z odprtimi očmi, kot zajci? Dajmo — dajmo, bratje, vzbudimo se, ter poskusimo enkrat to, kar kulturnosoci se davno prakticirajo. Za enkrat ni treba preveč, samo malo... malo... tako nekako obzirno...

Preveč itak ne bo treba...

Guštani

NAŠA MOČ — ZAVEDAJMO SE JE!

Veliko je število inozemskih industrijskih podjetij v naši državi. Večina jih je nastala v zadnjih letih. Kakor pribito je gotovo dejstvo, da podjetniki tovarni niso ustanovljali zato, da bi zaposlili toliko in toliko naših ljudi in s tem razbremenili državo težkih socialnih skrbi — šlo je le za mastne dobičke, ki so jih pričakovali ravno v Jugoslaviji in zaradi pohlepa po denarju se je moralo misliti že od kraja na to, da bosta izkoriščena jugoslovanski delavec in jugoslovanski kupovalec-konzument.

Baš te dni smo Narodni Odbranaši razmišljali o gornjem, ko se je v nekem podjetju govorilo, da bodo obrat ustavili in tako postavili naše delavce na cesto, če vodstva podjetja ne bomo pustili v — miru! Komur se dobro godi, ker živi od dobrega zaslužka, ta bi seveda rad imel mir, težko pa je mirovati tistemu, ki ima prazen želodec, ki mu pač krstuli, pa četudi bi hotela biti usta zaprta.

Kako pomagati našemu malemu človeku, da mu radi kruljenja želodca ne bo treba še na cesto brezposelnih? Ali moremo kaj ukreniti mi Narodni Odbranaši? Moremo, imamo moč, dovolj moči za to.

Podjetniki imajo svoje podružnice, prodajne oddelke in svoje agente po vsej državi, zlasti še na našem jugu. Narodna Odbrana pa ima svoje odbore tudi širom države, ne bo dolgo, ko bodo v sleherni vasi, samo da le

sleherni jugoslovanski kmet ter mali obrtnik zvedo, kaj hočemo, kaj premoremo in — da ljubimo dejanje.

Kaj hočemo? To bo zvedel vsakdo, ki se le količkaj zanima za javno življenje, iz našega nacionalističnega časopisja in od naših zborovanj, ki jih bo čimdalje več in večjih. Naš tisk. Sele te dni sem se zavedel, ko sem bil prisiljen k razmišljanju o naši samopomoči, da imamo »Borbo« v Mariboru, »Pohoda« v Ljubljani, »Glas« v Zagrebu, »Narodno Odbrano« pa tudi »Rad i trud« v Beogradu, da imamo svoja glasila še v drugih centrih naše države. Če se trdi, da je časopisje, tisk, velesila, se moramo mi, jugoslovanski nacionalisti tega še tem bolj zavedati, ker ima naš tisk še svoje izvršne organe, krajevne odbore in viteške organizacije. To pa pomeni, da lahko in z lahkoto pretvorimo naše besede tudi v dejanja. Krajevni odbori naših nacionalističnih organizacij povedo jasno, kaj mi, jugoslovanski nacionalisti, Narodni Odbranaši premoremo, viteške organizacije pa jamčijo, da se bodo pretvorile naše besede v — dejanja. Ker smo in hočemo biti bolj praktiki nego teoretiki — naj zgornje misli razvijem v praktičen primer: Podjetnik, izkorišča za svoj žep našo svobodoljubno zakonodajo in potem nje — naše male ljudi. Potom našega tiska in organizacij se to zve po vsej državi. Tisk je storil svojo dolžnost, naši vitezi tudi. Uganete (to pač ne bo težko!), kaj se podjetju lahko pripeti?

Ali pa drug primer. Podjetje, v katerem so zaposleni naši ljudje, dobri Jugoslovenci, z našimi ljudmi lepo ravna — pa nima dela radi inozemske konkurence. Ali moremo tudi tukaj mi, jugoslovanski nacionalisti, Narodni Odbranaši, kaj dobrega storiti za naše ljudi? Moremo!!

To dvojje sem hotel danes predvsem naglasiti. Imamo moč, že jo imamo, da lahko uničimo, kar je gnilega ter ustvarimo ali pa ojačimo, kar je dobrega in poštenega. Kdo zatira delavce, kmete in obrtnike: ali tisti, ki hoče tako delati, kakor mi, ali pa tisti, ki naše delo ovirajo; ti poslednji pa, ki našemu poštenemu delu za dobrobit naroda mečejo polena pred noge, so kapitalistični izkoriščevalci in njihovi marksistični podrepaniki. Oboji pa so — internacionalni, ker je to bolj »nobel« in bolj dobičkanosno na stroške ponižnih in razžaljenih. N. O. K.

Marija Snežna

PROSLAVA 1900LETNICE KRISTUSOVE SMRTI

V nedeljo, dne 20. avgusta t. l. je tudi naša obmejna župnija Marija Snežna proslavila 1900letnico smrti Kristusa. Zbralo se je precej ljudi tudi iz sosednjih župnij. Sveta maša se je brala na prostem. Ves prostor je bil lepo okrašen s številnimi jugoslovanskimi zastavami. Tudi iz cerkvenega stola je plapolala ter iz župnišča so se vile jugoslovanske zastave. Prireditelji so s tem podali proslavi tudi narodno obilježje, kar je tudi prav, saj smo čisto na meji.

Le eno iskreno željo imamo, in ta je, naj bi se naša narodna duhovščina ob takih prilikah, ko pride dosti naroda skupaj, pred oltarjem s par besedami spomnila tudi naše velike Jugoslavije in našega dobrega kralja, kar bi bilo v korist i veri i narodu in vsa proslava zaradi tega ne bi izgubila verskega značaja.

Murska Sobotla

ŠPORTNE RAZMERE V MURSKIM SOBOTI

Pred dvema mesecema se je tukaj ustanovilo športno društvo »Slovenski športni klub Panonija«. Res zelo lepo delo. Imamo pa tudi tukaj že 14 let staro športno društvo »Sportni klub Murac«. Torej konkurenca. V nedeljo 16. t. m. je odigrala »Panonija« svojo drugo poizkusno tekmo z mariborskimi »Železničarji« in seveda tudi tekmo izgubila po 4 : 3, kar je bilo tudi pričakovati. Po tekmi so se igralci »Panonije« nasrkali sladke vinske kapljice in začeli prepevati madžarsko nacionalno himno in kričati po soboških ulicah »Živio Madžarska«. Gospodje, kam smo prišli! »S. K. Muroc« se vedno obdoljuje, da je madžarski klub. Igralci »Muroc« in to 80% ne razume niti besedice madžarsko in se pogovarjajo v čisti slovenščini, kar bi se pri »Panoniji« ne moglo ugotoviti. Da pride vsa resnica na dan in informira vso javnost, da ne bi bila na napačni poti, moramo ugotoviti, da pod krinko slovenskega kluba »Panonija« se skrivajo madžarski elementi, ki ne spadajo v društvo, čeprav je vodstvo v slovenskih rokah. Ako ima vodstvo »Panonije« resen namen gojiti nacionalni šport ob naši severni meji, potem mu priporočamo, da izbira svoje igralce med slovenskimi fanti in ne postavlja na igrišče madžarskih državljancev, ker s takimi nastopi se kvari ugled in omalovažuje ime slovenskega kluba. Saj je v Murski Soboti še dosti mladeničev, ki niso organizirani v športnem društvu. Te vzemite in vzgojite jih v zavedne nacionalne igralce, ki vam bodo nekaj v ponos. Dičiti se s pavovim perjem je sramota za vso slovensko športno publiko. Seveda je pot do zmage težka, ampak doseči se da z dobro voljo in vztrajnim delom. Zmagati je težko, podleči pa je častno — na zelenem polju. Gospodje, vzemite si to k srcu in uberite drugačno pot, ker z najetiimi igralci se ne dosega trajni uspehi. Vzemite še za vzgled domači športni klub »Muroc«, ki izbira svoje igralce med domačimi in ne hodi preko meje pobirati »inozemske zvezde«. Samo s temljito reorganizacijo si boste zopet pridobili zaupanje slovenske športne javnosti, ki ste jo na tako omalovažujoč način izgubili. Glave pokone, ne ustrašite se težkih porazov na zelenem polju in s slovenskimi igralci na plan. Če tega ne zmorete, je bolje, da športno društvo lepo v miru razpusite. Nacionalni športnik.

Kotoriba

Kotoriba, obmejna točka našega Medjmurja, je zopet pokazala svoj nacionalni napredek s tem, da je poleg Sokola in Jadranske Straže, ki delujeta že vrsto let, ustanovila v nedeljo, dne 20. avgusta, Strelsko družino. Udeležba je bila zelo častna. Pristopilo je do sedaj okoli 90 članov. Prostor za strelšče je tudi že zagotovljen, tako da bo družina, ako ne bo tehničnih zaprek, lahko že v doglednem času začela delovati.

Čast merodajnim faktorjem, ki so pripomogli k ustanovitvi strelske družine v tako važnem obmejnem kraju.

Film naše zemlje

BREZPOSELNOST INTELEKTUALCEV

Ako danes že ročni delavec težko dobi delo izven svoje domovine, je glede intelektualcev še težje. Ročni delavec je lahko mednarodni, intelektualni delavec je vezan na svoj narod. Če navaden delavec zahteva kruha od svoje lastne države, je tem bolj naravno, da ga zahteva intelektualni delavec. Vsa njegova dolgoletna priprava je bila usmerjena v to, da služi svoji državi. Le redki morejo vsled posebnih talentov in jezikovnih zmognosti dobiti kruha na tujih tleh.

Naravno je, da vzbuja brezposelnost v srcu vsakega človeka, ki hoče delati in se pošteno preživljati, težke misli. Vsakdo smatra samega sebe za vrednega, da dobi svoje mesto na polju dela in pri mizi naroda. Ako vidi, da ni zanj ne tu ne tam mesta, se mu vzbudi odpor proti družbi, državi, narodu in kliče na pomoč revolucijo... Toda revolucija je daleč, blizu pa je spoznanje, da država, edino domača pravilno urejena država more dati prej ali slej kruha vsem, ki so voljni in zmoini, da ji služijo. (Nemojgoče je, da bi vsi in takoj dobili vse, kar žele. Prav pa je, če se ljudje ne zanašajo samo na državo in si skušajo poiskati kruha s svojimi lastnimi silami. Letos so n. pr. zaprli ženske učiteljske šole, ker vsaka absolventka te šole zahteva od države učiteljsko službo. Ali bi ne mogle vzgajati te šole tudi za kako drugo delo? Mlado dekle, ki hoče delati, bi se morda prav tako uveljavila v kaki drugi službi. Morda naše šole preveč vzgajajo gospodo namesto delavce in delavke!) Naravno je, da se tudi država zaveda svoje moči in daje pri sprejemu (oz. bi morala dajati) prednost zmognejšim, a tudi — zanesljivejšim. Vsemogočnost države v svetu raste. Mi vidimo, da dobivajo državna mesta samo njeni najzvestejši. To velja, da bi se zapomnilo. Tudi pri nas bo pri veliki izbihi inteligence imel prednost oni, ki res hoče služiti državi. Nes pametno bi bilo sprejemati v službo ljudi, ki so v srcu — proti državi. Študenta, ki je še včeraj vodil protidržavne demonstracije na univerzi, ne bomo jutri počastili z državno službo. Kdor hoče služiti svojemu narodu mu more služiti pod vsakim režimom. Če je njegovo delo pošteno, bo imelo svoj uspeh. Ljudje, ki vsled svojega protidržavnega mišljenja niso v državnih službah ali so bili iz njih odpuščeni, naj ne tožijo o brezposelnosti. Sami so izpodkopavali drevo, od katerega so živeli. Nes pametno bi bilo, da bi država hranila človeka, ki je proti nji. Zato mora ravno pri intelektualcih prodreti prepričanje: naša rešitev je v Jugoslaviji in samo v Jugoslaviji. Ne gre za to, ali je v tej državi vse vrzno, ali mi je to volji to ali ono, ali je sedanjí red najboljši itd. Vse se lahko izboljša. Izboljšati pa moremo vse samo s poštenim delom. Čim več storimo mi za državo, tem več bo ona mogla storiti za nas. Jugoslovanski intelekt, ki rovari proti svoji državi, škoduje najbolj sam sebi. Od njegovega rovarjenja ne bo propadla država, propal bo on. — Življenje milijonov ljudi je danes navezano na državo. Ona je rednica, ki sprejema in daje. Vemo, da so med onimi, ki sprejemajo, tudi nevrodni. Da je še mnogo korupcije itd. Stvar intelektualcev je, da s skupnim delom za državo ozdravijo javno življenje starih ran. Naša rešitev je v državi, kakor je niena rešitev v nas.

NADPRODUKCIJA IN NEZAPOSENOST

Piše se, da na Nizozemskem sežigajo krompir, ker so ga pridelali preveč, v Braziliji kavo, v Ameriki pšenico, v Indiji bombaž itd. Ko bi vse te darove prirode zbrali in jih darovali nezaposlenim, namesto, da jih uničujemo, kaj bi bilo? Ko bi n. pr. toliko in toliko vagonov krompirja, kave, moke, blaga pripeljali v Trbovlje?... Ostalo bi še vedno nekaj, česar bi z vsemi temi darovi ne uničili: to je volja človeka, da si v potu svojega obraza služi svoj kruh. »Ne maramo biti be-rači sveta in večni miloščinarji onih, ki delajo. Dajte nam delo, da zaslužimo svoj kruh, bi rekli tisoči...

KAJ BO Z NAŠIMI UČITELJI ABITURIJENTI?

Iz tega sledi, da za stalno ne moremo rešiti socialnega vprašanja drugače, kakor da razdelimo delo in njegove darove med vse. Nova ureditev družbe, ki jo oznanja nova država, ima namen urediti delo in zaslužek tako, da bo čim manj nadprodukcije in čim manj nezaposlenosti. Glavna naloga narodne in socialne države je spraviti v ravnotežje produkcijo in zaposlenost. Nadprodukcija, ki je pri racionalizaciji dela in napredku moderne tehnike neizogibna, mora postati last države, da z njo (kot plus) regulira nezaposlenost (kot minus), ki trenutno nastaja kot nujna posledica človeškega napredka. Besede, ki so vredne premisleka.

KAJ BO Z NAŠIMI UČITELJI ABITURIJENTI?

V Dravski banovini je nad 800 učiteljskih abiturijentov, ki čakajo zamaš za par let na službo. Tudi letos ni izgleda, da bi bili ti nesrečni ljudje zaposleni. Kakšni učitelji bo-

do, če se jim posreči komaj po preteku tih ali še več let dobiti službo? Saj bodo popolnoma izven vsake prakse in tudi pozabili bodo svoj predmet. Uboge naše šole — žalostna usoda jih še čaka.

Osobito velika krivica se godi onemu učitelstvu, ki je že bilo v službi, a je moralo pustiti službo zato, da odsluži vojaško dolžnost, tedaj zato, da služi kralju in domovini in mora po odslužitvi vojaške dolžnosti zopet čakati leta na ponovno namestitev. Mislimo, da je to edinstveni slučaj v vseh državah. In vendar, kako lahko bi se temu odpomaglo.

Ce je pred vojno morala učiteljska podati ostavko na službo, ako se je omožila — tedaj v tistih časih, ko je bilo služb kolikor in kakoršne si hotel, zakaj bi se tudi danes to ne uvedlo?

Sila je priklopila do vrhunca, zato prosimo našo vlado, naj se vendar enkrat odloči za to, da se omožene učiteljice z neučitelji upokojijo, kajti ni mogoče še nadalje gledati, da se na eni strani kopiči blagostanje in bogastvo, na drugi strani pa imamo sestradano maso naših najboljših ljudi, ki duševno in telesno hirajo.

Zena in prava mati naj ostane doma pri svojem poslu, pri svoji družini, mogoče bo treba res nekoliko potrpeti, odreči luksuzu in zabavam, a bo s tem tisočim lačnim družinam pomagano!

26 UČITELJEV IMA 1100 LET SLUŽBE

Slučajno mi je prišel v roke izkaz ljubljanskega učitelstva in sem ugotovil, da imamo samo v Ljubljani 26 učiteljev in učiteljic, ki imajo 1100 let službe. Ako so ti ljudje res tako kratkovidni in trdosrčni, da ne vidijo tisočev lačnih abiturientov, ki čakajo že več let na službo, ali res ne more šolska oblast tukaj ukreniti potrebno, da gredo ti veterani v zasluženi pokoj?

TO NAJ BODO VZGOJITELJICE NARODA!

Taboril sem v lepem kraju naše lepe Dalmacije. Blizu mene se je zadržala večja skupina ljubljanskih dijakinj, med katerimi je bila pretežno večina učiteljic. Ker sem se zanimal za njihovo taborno življenje, sem jih posetil. Že za pozdrav pa sem slišal »lepe« nemški šlager; nato pa so se vrstili drug za drugim vsi, kar jih je moči pri nas slišati. Ko sem jih opomnil, da ni lepo, če bodoče vzgojiteljice naroda prezirajo naše lepe domače pesmi, mi je neka s porogljivim nasmehom zavrnila: »Mogoče bi pa radi slišali »Jugoslavijo, oj!« Za odgovor so mi zapele »Liebe war es nie«. Mar naj od takih pripravnic pričakujemo, da bodo znale nacionalno vzgajati?

RUSKA CESTA NA VRŠIČ

Nedavno potujem proti lepemu Vršiču nad Kranjsko goro. Na poti med zgornjo in spodnjo kočjo mi zablesti nad cesto napis »Ruska cesta«, kjer sem še nedavno čital »Erzherzog Eugen Strasse«. Skrajni čas je že bil, da so se naše zavedne roke, ki so ostudni napis odstranile in dale česti ime, ki ji po vsej pravici pritiče. Ne samo tu, še povsod po naši domovini je še mnogo takih avstrijskih izpljnkov, ki jih je treba odstraniti.

Ado Makarovič:

Radgona naša

»prazna bo flaša, pernesi ga še.«
(Vodnik.)

Radgona ni samo slovenska in slovenska, ampak njena preteklost nam skriva velik kos naše prve kulture in naše staroslovanske vere.

Radgona je bila sedež češčenja boga Radegosta, ki je vasi dal svoje ime. Kot se n. pr. žena Spitihostova imenuje Spitigovna,* tako je Radehostova vas Radegovna, pozneje Radgona. Nemci, ki so pokristijanili in zaslužnili našo zemljo, so se takoj polastili važnejših krajev, se tam naselili in jim spremenili slovenska imena. Tako se je zgodilo tudi stari Radegovni. Tej posebno še zato, ker je spominjala na božje ime Radehost, Radegost! Radgona je postala središče krščanskih misijonarjev, Radgonska prapuznja je bila ena najodličnejših na štajerskem in njen delokrog zelo razširen. »Obsegala je Mursko polje in Slovenske gorice do razvodja med Ščavnico in Pesnico.« (dr. Fr. Kovačič; Sl. Štajerska in Prekmurje), hitro v začetku mogoče še večji del ozemlja.

Nekateri vidijo v nemškem imenu okrajšavo slovenskega imena (C. S. J. Z. N., V. 1.). Tega mnenja je P. Skok za več imen v potujčenem ozemlju Murice. (Etnolog, III. 1929.) In za Radgono. V. resnici pa je Nemec le »g« izpremenil v »k«, in postavil »r« na mesto »n«-a. Radgona pa je popolno ime in nobena okrajšava; v slovenski obliki naravnost krasno ohranjeno! Pač pa je prvotno ime Radehost bilo skrajšano v drugih imenih, kot n. pr.: Radeh(ost)ova vas, potujčeni Radiga, Radigaberg na gor. Štajerskem, mogoče: Riedegg pri Gallneukirchen na Zg. Avstrijskem. »Upor. za takove, hipokoristike od očetega prvoga elementa i. od početnega, konsonanta drugoga dijela Budim od Budimir, itd.« (P. Skok).

Dokaz za Radohovo vas imamo n. pr. v čeških Radonicah (*Radgonice), ki so nemško Radigau (Radehov).

Z. našo Radgono lahko primerjamo še Radgatem (O. O.), Radgut (O. O.), ki so moške oblike po Radegostu, kot češki in poljski: Radgoš (Radogosz), Radhošt, Redhošt, ki jih je vse polno. K ženski obliki imamo

* Prim. Stradigovna od Stradhost v.; Slovo o polku Igorovem (390, 34).

Narodnjaki, ne pisarite, da je tu in tam še vedno kak žaliv in nepotreben napis. Enostavno odstranite in razblijte ga. Pismenajte kranjskogorske nacionaliste.

EVIVA S. K. REKA!

V »Jutru« št. 193, z dne 18. avgusta, sem čital med sportnimi vestimi tudi poziv S. K. Reke, ki je menda verficiran ljubljanski klub, sledeči poziv igralcem: Jutri morajo biti na glavnem kolodvoru ob 11:30 za tekmo proti S. K. Korotanu v Kranju: Pikič, Furlan, Bojan (ti trije so menda Jugoslavlani, op. p.), Drage, Korle, Nani, Zinke, Pino, Broni, Ane, Nino, Korli. Ali bi še kaj pripomnil? Da še! Ko bi bil jaz kapetan moštva S. K. Korotana, bi tako tekmo s temi ljubljanskimi »Ninotiči« takoj odpovedal, njim samim pa fizično dokazal, da v Jugoslaviji še ne odloča fašjo o spremembi krstnih imen.

PROTESTI PROTI NEKULTURI

Kadar čitam po naših listih in revijah proteste proti hitlerjevski nekulturi, ker so v Nemčiji sežigali neke knjige, izgnali neke pisatelje, preganili nekaj židov itd., se čudim, zakaj se ravno mi, mali slovenski narodi tako zgražamo nad vsem tem. Naši protesti imajo malo pomena. Ali se hočemo mi »barbarič« pokazati bolj kulturne? Prav. A pri tem se vedno spomnim, kako malo so se vsi ti veliki kulturni narodi, pa naj bodo Nemci, Angličani ali Francozi zmenili za nekulturne stvari, ki so se godile (in se gode še) na naših tleh, kako so bili odpušteni še taki protikulturni grehi, če so bili storjeni proti Slovanom, kako malo je Evropa protestirala proti uničevanju ruske kulture, kako malo se je zmenila za slovanske emigrante (ako jih ni rabila za politične namene!), kako malo ji je bilo mar, če je kdo uničeval slovanske knjige, preganjal slovanske pisatelje (edino za žide se je vedno zavzel). Čemu torej ta naša vna, s kakršno se dan za dnem zavzemamo za žrtve nemškega hitlerizma? Prepustimo to predvsem drugim, ki imajo večje dolžnosti in več moči. To ni naša zadeva. Glejmo najprej, da nas Hitler ne osreči z darovi, ki jih zase odklanja.

»SAMO SILNI NARODI IMAJO PRIJATELJE«

...Biti moramo silni, kajti le silni narodi imajo za prijatelje sosedne in daljne narode... Slabi narodi so v času miru osamljeni in nihče se ne zmeni zanje; ob času vojne so v nevarnosti, da bodo poteptani. Biti moramo silni po številu, kajti če so zibelke prazne, se narod stara in propada. Biti moramo silni v vztrajnosti in ne gledati nazaj, ko smo izrekli odločilno besedo. Treba je iti vedno naprej!... Biti moramo silni po značaju, da ne zgubimo ravnotežja niti kadar smo ozarjeni s solncem slave, niti kadar nas nezasluzeno zadenejo udarci usode.

Tako pravi Mussolini in ima prav.

*Naše zaslužnjene
Primorce in Korošce bo rešila samo
velika, močna in edinstvena
Jugoslavija*

malo primerov, ker so se nam imena izkvajala. Če je bilo kdaj n. pr. Radovina za Radvanje (pri Mariboru) pristno ime, je nastalo najbrže od *Radgovina, enako Radovina pri Bledu in v Dalmaciji. Pri Litiji pa imamo majhno Radgonico in pri Srpskih Moravicah Radgojno!

Po božjem imenu je nastalo lastno ime knezov in vojskovodij. Radagajs, ki je vodil Gote v Italijo 405. l. p. K., gotovo ni bil Got. Drugi, Radegost (Ardegast) vodi Slovence v Italijo.

K ženski obliki naše Radgone bi opozoril na sledeče: »Arkonac« je staroslovansko mesto, sedež staroslovanskega bogosluzja in je spačeno ime iz slovanskega imena *Ra-gona (torej Radgona!) za nemška usta latinsko piščočih kronistov. Ta mogoče najstarejša »Radgona« je stala na slovanski slavni Rujani. Ze po tem lahko sodimo važnost naše Radgone v naši stari religiji in kulturi na ozemlju Mure, Murice in Slovenskih goric.

O božanstvu Radehostu nam poročajo nemški kronisti, ki niso znali slovanskega jezika niti videli slovanskih svetih hramov. Kronika Thitmarjeva (976—1018) nam pripoveduje o mestu Riedegostu v deželi Ljuticev Retarjev, kjer je stal velikanski tempelj, v katerem se je častil bog Svarožič (Zuarasič). Adam Bremenski pa nam poroča o nekem mestu Retra v deželi Retarcev, v katerem se častijo bogovi slovanski in med njimi »glavni hudičev Redigast! Mesto je imelo devet vrat, je bilo torej velikansko. Prebrisanemu Adamu je to značilno, ker je to mesto »vhod v pekel« in citira Virgilovo Eneido: »novies Styx interfusa cohercet«. Mesto pa imenuje »metropolo Svaronov«. Adam je živel nekaj pozneje od Thitmarja. Boga Radigasta omenja za njim še Helmold (1108—1177). Iz te biblije je seveda težko najti resnico. Zato so se naši mitologi kregali za pravo jedro ob vsakem imenu, ob vsaki vrstici. Zadnje besede je v tem sporu obdržal Niederle, ki misli, da je glavno božanstvo Retarcev bil Svarožič, ki je dobil pozneje ime Radehost. V tem mu oporeka Brückner, da je to nemogoče, in popolnoma zanika božje ime Radegost, češ, da je to le ime mesta! Brückner pa zato noče imeti med slovanskimi božjimi imeni Radegosta, ker »listi, ki ima rad goste« — »sodi svoj v beznico kot na Olimpu« (Mitologija Słowiańska, 1918.)! — Radegost pa ni »ljubitelj

gostov«, ampak božanstvo, izobilja, ki radi (Rade-) množino (-host);* (goste, hosto, množino). Svarožič (ki je Svarog) je »Solnce«, rodovitna sila narave, v kateri se javlja božja dobrota. Mogoče, da je Svarožič tisti, ki »vse rodi!« In problematični Simargl, Simarog! Nestorjeve kronike je enake sestave, istega pomena: »Sima« je družina, množina, »rog« pa je rog (kot Svarog), rožič (Svarožič). Namesto rog — rožič, je tu rog — roglič, ki je le starejši koren istega pomena z rod — roditi.

Na ta način je seveda naš Radegost vreden, in še kako vreden, da stopi na »slovenski Olimp«; saj je eden in isti z glavnim božanstvom — Svarožičem!

* Brückner, »Danzig«, A. f. s. Ph. 1923., 38. B., st. 50.

Dr. Čed. Đurđević:

Lažna učenja s one strane mora

Narodnosno jedinstvo Rumuna, Grka, Turaka i Arbanasa — Evropski pojam o narodnosnom jedinstvu kod Južnoslovena: jedna narodnost, jedan narod sa više plemena — Lažna fašistička učenja o desetak raznih južnoslovenskih jezika — Dokazi da Jugosloveni govore jedan jezik

Dva činioaca su poglavito uticali na sudbinu Balkana: tesna veza Balkana sa Azijom preko Bosfora i Dardanela od Male Azije i preko Donjeg Dunava i Karpata od ruske, istočnoevropske nizije. Ta veza je određivala rasni karakter balkanskih naroda i uslovljavala stalnu nesredenost na Balkanu. Druga činjenica jeste gospodarenje Turaka. To je bilo gospodarenje azijskog mentaliteta, azijske ratničke organizacije, centralističke i autokratske, koju su donela u osnovi nomadska, uraloaltajska, mongolska plemena u Zapadnu Aziju bele rase, a docnije i na Balkan preko Južne Rusije i Male Azije. Kako je Turaka bilo malo pri dolasku u Malu Aziju, to su rasnoj smeši Male Azije i Balkana docnije dali karakter starosedeci.

Ti opisani činioaci uticali su i na razvoj pojmov uopšte, a o narodnosti napose na Balkanu. U najnovije doba na Balkanu imamo jaku zaostalost u razvoju pojma o naciji samo kod Južnih Slovena.

Rumuni koji imaju više narečja i više pokrajinskih imena stvorili su pojam o jedinstvenoj, dosta velikoj naciji Rumuna. Ona je brojno toliko isto velika (18 milijona) koliko i Nemačka u početku tridesetogodišnjeg rata (1618 god.). Rumuni imaju pravo i niko ne pokušava, da im to osporava i da ih razjedinijuje.

Isto je to i sa Grcima. Ni njima niko ne spori nacionalno jedinstvo, iako i oni imaju nekoliko dijalekta, i sada se lome oko književnog jezika, jer uvode i savremeni govor prostog grčkog naroda kao književni jezik, pored starog klasičnog jezika, sa starih klasičnih nastajcima. Rasno smo i mi srodni današnjim Grcima, jer je mešanje rasno toliko bilo od slovenskog dolaska na Balkan i s jedne i s druge strane, da bi se sa pravom moglo bez mnogo preterivanja reći, da su Grci helenofoni (grčki govoreći) Sloveni, dok mi slavofoni (slovenski govoreći) Heleni.

Sa Albancima smo rasno potpuno jedno. Isto tako po mentalitetu i svemu ostalom. U nama Jugoslovenima ima dosta albanske, stare ilirske krvi, a možda još i više slovenske krvi kod Albanaca. Mi možemo reći da su Albanci škipetarofoni (arbanski govoreći) Sloveni, a oni za nas mogu reći da smo slavofoni Albanci. Ne bismo mnogo pogrešili ako bismo kraljuču Teutu, tako ratobornu i karakterističnu Balkanku, koja je mnogo jada zadala Rimljanima, priznali i za našu pramajku, bez obzira što je živela na Balkanu pre dolaska Slovena. Ostale su rasne vrednosti od nje i njenih i prenete i na nas Slovene. I ako i Albanci imaju dijalekte i obrazuju dve plemenske grupe: Gege i Toske niko im, pa ni Talijani, ne osporavaju nacionalno jedinstvo.

Iz ovoga se vidi, da je spremljeno testo za izgradnju jedne Balkanske nacije u smislu švajcarskom, same treba majstora, a taj će se valjda naći.

A kako stojimo mi u cepanju ojačeni Južnosloveni? Na žalost, mi jedini na Balkanu još nismo uspjeli da evoluiramo na evropski način u pogledu pojma o narodnosti. Tako smo u tome pogledu ostali posljednji na Balkanu, a valjda smo i med posljednjima u Evropi, iako se često hvalimo, od Crnoga mora do Jadrana, kako smo sila u svemu. Što se tiče srca junačkoga, nema se šta reći: to je poznata stvar, ali što se pameti tiče, može da bude i spora i sumnje; kao da nas je nešto izdala. Stanje je ovako: Od Jadrana do Crnog Mora živi jedan narod, koji govori jednim jugoslovenskim jezikom sa više slovenskih narečja: srpsko-hrvatskim, bugarskim i slovenačkim, koja se obično zovu jezicima. Svi se krajevi toga naroda s kraja na kraj lepo razumeju među sobom. Svuda u Evropi takav bi se narod oglasio za jedinstvenu naciju, jer je jedno glavnih obeležja jedne nacije bila od uvek, a naročito u sadašnje vreme, mogućnost govorenja, sporazumevanja jednim jezikom. To shvatanje nije najnovije shvatanje o jednoj naciji; ta svest o jednom slovenskom plemenu, o jednom jugoslovenskom narodu na Balkanu proširala se kroz sve vreme od dolaska Slovena na njega pa do u najnovije doba.

Književni jezik Balkanskih Slovena od stvaranja njegova Cirilom i Metodijem zvao se od uvek slovenski, staroslovenski, crkvenoslovenski itd. Njega su pravoslavni balkanski

Niederle ima torej prav, da je Radegost Svarožič in da ima po božjem imenu mesto svoje ime.

Radehost, mesto Retarjev, je sedež naše stare religije, prav tako Arkona (*Radgona)! Kaj nam je bila potemtakem naša Radgona?

Staroslovanski sveti kraj, kjer se je častil Svarožič — Radegost! Sveta zemlja nam mora biti, dokler se zavedamo kdo smo!

Skoro bi pozabil; v neodrešeni Primorski (pri Dinjanu) stoji selo, ki so mu potujčevalci ohranili staro ime: Radigosa! Medtem, ko Lahj držijo v krepilju pranašne kraje, medtem ko hitlerjevski »znanstveniki« dokazujejo, da je pred 2000 leti bil cel Baltik germanski, ali se bomo še balj reči, kaj je naše?!

Radgona ni naša, ampak Radgona je naša!

Sloveni malo menjali, iako je on postao od jednog govora Makedonskih Jugoslovena, položenih južno prema glavnoj masi Južnoslovena, Makedonski Sloveni Jugosloveni su, zbog toga što su i oni na Jugu i Balkanu prema ostalim Slovenima u Evropi, kao ostalom i svi mi Sloveni na Balkanu. I danas sve što je pisano kod pravoslavni ranije u doba cvetanja i samostalnosti južnoslovenskih država na Balkanu ne možete u glavnome ni po čemu poznati, da li pripada istočnim ili zapadnim Jugoslovenima, sem po dva pisma, koja na Balkanu na kraju reči nisu imala svoj glas ili su u sredini reči imala jedan za drugo isti. To je debelo i tanko jer.

Ostaje nam još i da dokažemo da Jugosloveni od Jadrana do Crnoga Mora govore jedan jezik, istina kao i govovo svuda u dosta narečja, kao narod koji živi u brdovitim krajevima, plemenski i oblasno grupisan još od dolaska na Balkan, sa čestim i velikim saobraćajnim preprekama. Budući da je narod taj od svog početka bio zemljodolac i stalno nastanjeni stočar, to su se stvorila mnogobrojna politička središta, mahom malih oblasti, koje su često počinjale sa župama.

Sa mirnom savešću može da se postavi stav, koji vredi za sve narode i jezike na zemljinom šaru, koji je najbolje i neoporivo merilo za jedan jezik. On glasi: ako se neka lica, koja govore svoj maternji jezik razumeju među sobom, mora se tvrditi da govore jedan jezik.

Smešno je našima na Balkanu, a naročito onima na Slovenskom Jugu dokazivati, da svi Jugosloveni od Jadrana do Crnoga Mora govore jedan jezik, ali čemo naročito zbog neobaveštenih stranaca, izneti dokaze o tome. Oni su:

a) Sva trgovačka i druga dopisivanja i opštenja između zapadnih i bugarskih Jugoslovena bivaju na plemenskim narečjima. Tako isto i diplomatsko dopisivanje; dok je ono sa drugim državama na francuskom.

b) Zapadni Jugosloveni kao i bugarski putuju kroz ceo Slovenski Balkan od Crnoga Mora do Jadrana bez tumača, pošto se svi među sobom razumeju. Najbolje će to potvrditi boreci sa Jedrena, i srpski i bugarski, iz 1912—1913 god., koji su se, i prosti redovi kao i oficiri, sporazumevali bez tumača kako sa vojskom tako i sa bugarskim življem oko Jedrena.

c) Stranca koji poznaje ma koji dialekt na Slovenskom Jugu, razumeće svuda od Julijskih Alpa pa do Crnog i Belog Mora.

č) U prošlosti obe jugoslovenske grane, istočna i zapadna imale su od dolaska na Balkan jedan isti jezik, koji je u 9. veku postao i književni i produžio to da bude do kraja 18. veka, a delimično i docnije.

d) U ugovoru od 1867 g. između srpske vlade i bugarskih revolucionara izrično stoji da Srbi i Bugari govore dijalekte jednog istog jezika (čl. 6. ugovora od 14 januara 1867).

e) Društvo naroda usvojilo je gledište, da se ne može govoriti o jugoslovenskim ili bugarskim manjinama u jugoslovenskoj kao u ostalom ni u bugarskoj Makedoniji iz prostog razloga, što se svuda, s obe strane jugoslovensko-bugarske granice govori isti jugoslovenski ili južnoslovenski jezik, što su istog porekla, slovenskog itd.

f) Mnogi Južnosloveni s obe strane bugarsko-jugoslovenske granice priznaju i osećaju, da govore jedan jezik u tri književna dijalekta.

g) Najposle E. Oman, profesor na Sorboni kaže: »Najživlja opozicija na Balkanu je danas između Srba i Bugara, koji govore dijalekte istog jezika«. (Casopis »Južnoistočna Evropa«, Pariz.)

Talijanski fašisti žele da pretstave, kako se na Slovenskom Jugu govori desetak južnoslovenskih »jezika«, iako se svi Južnosloveni među sobom razumeju, dok kod njih na Apeninima, treba da svi govore jedan jedini jezik, talijanski, iako se južni Talijani, a naročito Sicilijanci ništa ne razumeju sa severnim Talijanima. Ali fašisti imaju dva lega za merenje.

Ostaje neoporiva istina: Južnosloveni govore jednim jezikom, i ako on ima više dijalekta. Fašisti će ostati usamljeni sa desetak južnoslovenskih jezika, pa će i zamuknuti, i najzad zaboraviti kakvu su krasnu teoriju propovedali.

Za nas je jugoslovanstvo gotova stvar; gre nam samo za socialno pravično ter ekonomsko dobro ureditev države